

Vurdering av fremmede arter av reptiler, amfibier og pattedyr for hold som selskaps-/hobbydyr i Norge

Norges Zoohandlers Bransjeforening – NZB, 27.02.2009

NZB har, på forespørsel fra Mattilsynet (ref. 2008/50043-1) foretatt en gjennomgang av utvalgte arter av reptiler, amfibier og pattedyr med tanke på deres egnethet som selskapsdyr. Vi ser Mattilsynets initiativ som et positivt signal i retning av et ønske om å revurdere det generelle forbudet mot innførsel, omsetting og hold av «fremmedartede (eksotiske) dyr» som Norge har hatt siden 1. januar 1977.

Generelle kommentarer til forbudet

Forbudet mot fremmedartede dyr ble fastsatt av Landbruksdepartementet som en egen forskrift i medhold av lov 20.12.74 nr. 73 (Lov om dyrevern), jfr. kgl. res. 19.11.76.

Forskriftenes §1 gjør det «forbudt å innføre, selge, kjøpe, gi bort, ta imot eller å holde som husdyr, selskapsdyr eller i fangenskap på annen måte fremmedartede (eksotiske) pattedyr, krypdyr, padder, frosk og salamander».

Forbudet førte først og fremst til en ganske umiddelbar stopp i den seriøse hobbyutøvelsen for Norges biologisk interesserte herpetologer. Den mulighet for dispensasjon som forskriften gir, har blitt håndhevet særdeles strengt, og selv meget dyktige herpetologer med bred erfaring i dyrehold og stor kunnskap om dyrenes biologi har gjentatte ganger fått avslag på sine søknader om hold av spesifiserte arter. Dette fremstår som spesielt uheldig, og forholdsvis uforståelig, når vi vet at myndighetene har vært meget rundhåndet med dispensasjoner for innførsel og hold av skilpadder som kjæledyr dersom søker har kunnet dokumentere allergi mot andre dyr. Kunnskaper om dyrehold har i denne sammenhengen vært av underordnet betydning, selv om man har gitt dispensasjoner for en gruppe reptiler som må regnes blant de som oftest holdes under feilaktige forhold og blir utsatt for vanskjøtsel/feilbehandling.

En åpning for regulert handel med en del reptiler og amfibier vil føre norsk politikk på dette dyreholdet mer på linje med praksis i resten av Europa. Det vil kunne gi økt grad av kontroll med hvilke dyrearter som kommer inn i landet, og hva slags kilder de kommer fra.

Enkelte arter av reptiler og amfibier er, av ulike årsaker, utrydningstruede i naturen. Internasjonal handel med dyrearter som potensielt er truede er regulert av CITES. Det er en forutsetning at importør av reptiler og amfibier skaffer til veie gyldig CITES-dokumentasjon ved import av arter som omfattes av bestemmelsene. Flere av de mest populære artene er i dag oppført på CITES-appendiksene, men det drives et omfattende oppdrettsarbeide over

hele verden, noe som gjør at tilgangen på eksemplarer født i fangenskap er svært stor. Ved en lovlig, regulert og kontrollerbar handel, vil man kunne overvåke at det er slike, godkjente individer fra legitim handel som blir innført – samtidig som man også vil ha mulighet for helsekontroll av de innførte dyrene.

Om omfanget av smugling skal reduseres, er dette i stor grad avhengig av at man ikke får for strenge, eller uforståelige, begrensninger på hva som kan innføres og holdes lovlig. Sannsynligvis har vi allerede et par hundre arter av reptiler og amfibier i privat hold i Norge, hvorav mange åpenbart også oppdrettes her.

Positivlister som virkemiddel

NZB har alltid vært skeptiske til bruk av positivlister for regulering av typer av dyrehold hvor artsmangfoldet er en viktig forutsetning for interessen, det være seg i akvaristikk eller i herpetologi. Faren er betydelig for at en politikk hvor alt er forbudt, med mindre det er uttrykkelig tillatt, oppfattes som så ulogisk og dårlig begrunnet at smugling og illegalt hold vil fortsette i uforminsket omfang. Alle erfaring tilsier at negativlister, hvor man i stedet forbyr f.eks. arter, slekter og/eller familier som man ikke ønsker innført og holdt – og samtidig gir en fornuftig faglig basert begrunnelse for dette, i langt større grad blir overholdt og etterlevd av hobbymiljøene.

Fra akvaristikk har vi gode eksempler på hvor stor grad av selvjustis miljøene pålegger seg ved å etterleve (og passe på at andre også etterlever) f.eks. forbudet mot ferskvannskreps (Astacidea), slik det var formulert i den gamle 'FOR-2003-10-14-1239: Forskrift om dyrehelsemessige vilkår ved omsetning og innførsel av akvakulturdyr og akvakulturprodukter', hhv. forbudet mot andre fiskearter enn gullfisk og koi i hagedam, slik det er definert av Direktoratet for naturforvaltning i.h.t. Lakse- og innlandsfiskloven.

Så begrensede positivlister som det legges opp til i notatet fra NHF, etter uttalte forutsetninger fra Mattilsynet, kan vanskelig ses å ha noen legitim begrunnelse i dyrevelferd, men fremstår snarere som å være forårsaket av et ønske om å begrense privat dyrehold i størst mulig grad. NZB har imidlertid valgt å holde oss strengt til det begrensede artsutvalget NHF har gjort, og som Mattilsynet øyensynlig ønsker. Vi mener likevel at det finnes et meget stort antall andre arter som i like stor grad er egnet for hobbydyrhold som dem som vi anbefaler i det følgende. Ettersom positivlister eventuelt kommer på plass, og vi får se virkningene av disse, håper vi på anledning til å gi innspill til revurdering av listenes oppbygning og omfang fortløpende.

Reptil- og amfibieholdere

I Norge har vi foreløpig lite dokumentasjon på hvem som holder krypdyr og amfibier, men internasjonalt viser alle tendenser at dette markedet domineres av biologisk faginteresserte mennesker som ikke er ute etter selskapsdyr, men derimot holder dyr fordi de finner dem naturfaglig interessante. En meget høy andel av dem som holder krypdyr og amfibier driver

med oppdrett, de fleste er interesserte i dyrenes biologi og systematikk, og mangfoldet av arter er av stor interesse for mange.

Krypdyr og amfibier er så spesielle dyr at vi - med unntak for noen ytterst få arter - ikke vil anse dem som «selskaps- og kjæledyr». Mennesker som velger seg denne typen hobbydyr har en dypere interesse for natur og zoologi som basis for sin hobby. Poenget er ikke å ha en slange, men hvilken slange man har. Seriøse oppdrettsforsøk for å bringe arten (eller sågar den bestemte geografiske varianten eller underarten) videre til andre hobbyfolk er en vesentlig side av hobbyen. Mange blir dypt engasjert i betydningen av å verne dette mangfoldet også i naturen, og interesserer seg for prosjekter for arts- og biotopvern.

Tekniske og faglige forutsetninger

Omfanget av seriøst reptil- og amfibiehold i verden er så stort at det kontinuerlig gjøres nye erfaringer om hold og biologiske krav/forutsetninger. Omfanget av faglitteratur på reptilhold er enormt, både i form av bøker, tidsskrifter og internettsider. Jfr., som eksempel, katalogen fra bokhandleren Chimaira i Frankfurt, Tyskland (kan nedlastes fra http://daten.chimaira-versand.de/Kata2008-2009_small.pdf) som tilbyr ca. 1.500 titler av nye publikasjoner innen herpetologi og mer enn 3.000 antikvariske.

Takket være den store internasjonale interessen for herpetologi, finnes det et enormt utvalg av generelt og spesialisert teknisk utstyr for reptil og amfibiehold. Som eksempel vedlegger vi reptilutstyr-katalogen fra den svenske grossisten Imazo ab, som også selger til Norge gjennom sitt datterselskap Tropeimporten as. Deres katalog er ikke på noe vis noen fullstendig oversikt over hva som finnes på markedet, men gir et godt overblikk over mangfoldet.

For arter av reptiler og amfibier som er vanlige og populære i privat hold finnes alt av nødvendig utstyr lett tilgjengelig gjennom zoohandelen; fra terrarier i ulike størrelser, via belysning, varmeapparater, luftfuktere, termometre, hygrometre, annet måleutstyr, innrednings- og dekorasjonsrekvisita og mat- og drikkeskåler til artstilpasset fôr, mineraler og vitaminpreparater. Tilbudet av slikt utstyr i Norge vil med sikkerhet øke ved en lempning av det eksisterende forbudet mot reptiler og amfibier.

Artsliste

Vi har, i.h.t. til oppfordringen fra Mattilsynet, lagt vekt på i hvilken grad det er mulig/lett å etablere et egnet miljø tilpasset artenes behov og på at det skal finnes tilgjengelig egnet utstyr, fôr etc. i faghandelen.

Mattilsynet har også bedt om en vurdering av om det aktuelle dyret er "inaktivt/aktivt". Vi har tatt hensyn til dyrets atferdsmønster i vurderingen av egnethet, men ettersom relativt aktivitetsnivå for alle arter forholder seg til flere faktorer, som for eksempel individets alder, tid på døgnet, fødeopptak m.m. har vi funnet det umulig å gi spesifikke opplysninger om dette for alle artene.

Mattilsynet har poengtert at ingen av dyreartene som skal kunne tillates holdt i private hjem må være krevende, bli lett stresset ved håndtering eller være giftige, aggressive eller farlige. Dette er åpenbart viktige forhold ved vurdering av en arts egnethet for den enkelte dyreholdere, og er derfor betydelig vektlagt i vår vurdering. Det er imidlertid av tvilsom relevans å stille absolutte krav på disse punktene.

Reptil- og amfibieeiere er f.eks., i likhet med akvarister, i stor grad fokusert på å observere sine dyr – og håndterer dem minst mulig. Om noen arter setter mindre pris på håndtering, har vi derfor likevel sett å kunne anbefale disse, så lenge de fint tolerer det omfang av håndtering som de utsettes for i vanlig, ansvarlig hold. Likeledes er giftighet, aggressivitet og farlighet ikke objektivt målbart. Vi har derfor vektlagt at dyrene ikke skal være farlige/skadelige for alminnelig friske mennesker, eller vise aggresjon som sannsynlig kan oppfattes som skremmende for mennesker.

I vår gjennomgang har vi, som tidligere anført, valgt å holde oss slavisk til de artslistene som allerede er presentert oss fra Mattilsynet. For reptiler og amfibier gjennomgår vi de artene som omhandles i Norsk Herpetologisk Forenings notat av august 2008; for pattedyr vurderer vi artene som pr i dag finnes på den positivlisten som Direktoratet for naturforvaltning anvender. Vi mener likevel at det finnes et meget stort antall andre arter, fremfor alt av reptiler og amfibier, som i like stor grad er egnet for hobbydyrhold som dem som vi anbefaler i det følgende.

NZB har i det følgende gitt artene anbefalinger av tre ulike kategorier:

A) Alminnelig salg

Dette omfatter arter som er lett tilgjengelige i handelen som oppdrettede dyr. Hold i fangenskap gjennom mange generasjoner gjør at de overveiende kan betraktes som domestiserte. Artenes behov er lette å oppfylle med alminnelig teknisk utstyr som er lett tilgjengelig gjennom faghandelen, de tåler håndtering og kan føres med dødt fôr og/eller erstatningsfôr som tilbys i handelen. Artene er heller ikke farlige for mennesker. Gjennom en helhetsvurdering anser NZB at butikker som har personale med dokumentert kunnskap om de aktuelle dyrene bør kunne tilby disse artene i alminnelig salg i butikk.

B) Tilbys på bestilling

Dette er arter som stiller større krav til dyreholderen, men hvis behov likevel lett kan oppfylles med teknisk utstyr som er tilgjengelig i handelen. Arter som har fått denne anbefalingen er overveiende slike som krever ekstra innsats med veiledning og som pga utseende/egenart ville kunne friste uerfarne dyreholdere til å gjøre impuls kjøp som de senere ikke mestrer. NZB anser at artene bør kunne tilbys på markedet, men foreløpig kun på bestilling. Vi anser at zoobutikkene må kunne pålegges å selv sørge for at dette kravet etterleves.

C) Krav om dispensasjonssøknad

Dette er arter som av ulike grunner (oftest hurtig vekst og stor størrelse) anses som uegnede for alminnelig hold, selv om de trives bra i fangenskap og deres behov lett kan oppfylles av kvalifiserte dyreholdere. Ettersom artene likevel kommer til å tiltrekke seg interesse i hobbykretser, og allerede blir holdt her i landet, anbefaler NZB at det åpnes for mulighet for individuelle dyreholdere til å søke dispensasjon for hold av disse artene.

Sluttmerknad

Ettersom brevet og dets vedlegg ikke kom oss i hende før 12. januar 2009, og Mattilsynet ønsket en snarlig tilbakemelding, har vi dessverre ikke fått samlet det omfang av referanser og kildehenvisninger som vi normalt skulle ønsket.

Vi har imidlertid forstått at Mattilsynet vil fremlegge denne saken for Vitenskapskomiteen for mattrygghet for risikovurdering, og føler oss i den sammenheng trygge på at de vil innhente nødvendig ekstern ekspertise til sin faggruppe 8 for å gjøre faglig godt fundamenterte vurderinger. Om ønskelig, stiller også NZB seg til rådighet for dette.

Grimstad 27.02.2008

Norges Zoohandlers Bransjeforening – NZB

Svein A. Fosså
Generalsekretær

Populærnavn	Vitenskapelig navn	Merknader om hold og handel	NHF's vurdering	NZBs anbefaling
SLANGER:				
Kornsnek	<i>Pantherophis guttatus</i> (<i>Elaphe guttata</i>)	Svært vanlig i handel og hobby over hele verden. Formerer seg villig i fangenskap, fremavlet i et stort antall avlsformer/fargevarianter. Lett å holde og føre. De fleste stammer i handelen har vært holdt i fangenskap i så mange generasjoner og er så endret i forhold til sitt ville opphav at de må kunne regnes som domestiserte.	På den lille (10-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Kongesnek	<i>Lampropeltis getula</i>	Svært vanlig i handel og hobby over hele verden. Formerer seg villig i fangenskap, fremavlet i et stort antall avlsformer/fargevarianter. Lett å holde og føre. De fleste stammer i handelen har vært holdt i fangenskap i så mange generasjoner og er så endret i forhold til sitt ville opphav at de må kunne regnes som domestiserte.	På den lille (10-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Grønn trepyton	<i>Morelia viridis</i>	Noe krevende art som stiller større krav til eierens erfaring og kunnskaper. Behovene til det fysiske miljøet kan imidlertid lett oppfylles med teknisk utstyr som er alminnelig tilgjengelig på markedet i dag. Bør ikke håndteres mye.	På den store (30-arters) listen	B Artens behov kan lett oppfylles av kyndige dyreholdere, men arten frarådes for alminnelig salg. Den bør kunne tilbys på bestilling.
Melkesnek	<i>Lampropeltis triangulum</i>	Svært vanlig i handel og hobby over hele verden. Formerer seg villig i fangenskap, fremavlet i et stort antall avlsformer/fargevarianter. Lett å holde og føre.	På den store (30-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Kongepyton, ballpyton	<i>Python regius</i>	Rolig og liten slange som oppdrettes i stort antall. Mange avlsformer/fargevarianter er fremavlet. Lett å holde og føre. Den beskjedne størrelsen (150 cm) gjør den bedre egnet for alminnelig hold enn noen av de andre pytonartene.	På den lille (10-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.

Teppepyton	<i>Morelia spilota</i>	Svært populær art som oppdrettes i stort antall. Antas å allerede finnes i stort antall i Norge. Kan være aggressiv i fôrings situasjonen, men er ikke farlig for mennesker. Lett å holde og fôre. Forholdsvis beskjeden størrelse (maks 240 cm for de største variantene).	På den lille (10-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Tigerpyton	<i>Python molurus bivittatus</i>	Populær art som er lett å oppdrette og tilbys i store mengder på markedet. Den store størrelsen (5 meter er vanlig, rekorden skal være 7,5 meter) og hurtig veksten gjør at eierne ofte får et plassproblem som de ikke hadde regnet med. Dette er en viktig grunn for at arten har blitt satt ut gjentatte ganger i bl.a. Florida, hvor den nå er etablert som en problemart. Arten er for øvrig lett å holde og fôre i fangenskap.	Utbredt art i hobbyhold, men potensielt farlig, hurtigvoksende og stor ¹	C Arten bør ikke tillates i alminnelig salg på grunn av den store størrelsen. Vi vil imidlertid anbefale at det vurderes å gi dispensasjoner for hold til individuelle søkere som kan dokumentere kunnskap og muligheter til å holde store slanger.
Kongeboa	<i>Boa constrictor</i>	Populær kvelerslangeart som oppdrettes i stort antall. Antas å allerede finnes i stort antall i Norge. Lett å holde og fôre. Blir med ca. 3 meters lengde forholdsvis stor, men arten er fredelig.	På den lille (10-arters) listen	B Takknemlig hobbydyr, men arten blir i største laget til at vi vil anbefale den for alminnelig salg. Den bør kunne tilbys på bestilling.
Hagetreboa	<i>Corallus hortulanus</i>	Lettholdt art som oppdrettes i stort antall. Mange fargevarianter gjør den populær og etterspurt. Beskjeden størrelse (150 cm).	På den store (30-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Regnbueboa	<i>Epicrates cenchria</i>	Lettholdt fargerik og populær art som det fines flere underarter av. Oppdrettes i stort antall, lett å holde og fôre. Beskjeden størrelse; flere av underartene blir bare 130 til 150 cm, maks. størrelse ca. 2 meter. Slank kropp.	På den store (30-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
ØGLER:				
Leopardgekk	<i>Eublepharis macularius</i>	Svært populær og meget lettholdt øgleart. Lett å oppdrette i fangenskap og tilgjengelig i et stort antall avlsformer/fargevarianter. Antas å	På den lille (10-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for

		allerede finnes i stort antall i Norge.		alminnelig salg.
Stor daggecko	<i>Phelsuma madagascariensis</i>	Dagaktiv, fargerik gecko som oppdrettes i stort antall. Tidligere ansett som vanskelig å holde pga spesialisert fødekrav, men i dag tilbys artstilpasset spesialfôr gjennom zoohandelen. Noer ømtålig for håndtering.	På den lille (10-arters) listen	B Takknemlig hobbydyr, men ømfintlighet for håndtering, samtidig som arten kan friste til unødvendig håndtering, gjør at vi anbefaler at den kun tilbys på bestilling.
Pigghaleagam	<i>Uromastyx ocellata</i>	Ørkenart som krever høy varme og stor lysintensitet. Dette kan imidlertid lett oppfylles med alminnelig teknisk utrustning som finnes i handelen. Lett å holde og føre. Oppdrettes i stort antall.	På den store (30-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Perlefirfisle	<i>Lacerta lepida</i>	Sør-europeisk art (Middelhavskysten) som er beskyttet av Bern-konvensjonen, men i lovlig handel gjennom eksemplarer som er oppdrettet på lisens. Robust art som er lett å holde og føre.	På den store (30-arters) listen	B Takknemlig hobbydyr, men vernestatusen og mulig kontrollbehov for dette gjør at vi anbefaler at den kun tilbys på bestilling.
Skjeggagam	<i>Pogona vitticeps</i>	Svært populær, utbredt og lettholdt øgleart som oppdrettes i store mengder. Lett å holde og føre. Antas allerede å finnes i stort antall i Norge.	På den lille (10-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Blåtungeskink	<i>Tiliqua scincoides</i>	Rolig, letthåndterlig og lettholdt art som oppdrettes i stort antall.	På den store (30-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Dvergvaran	<i>Varanus acanthurus</i>	Populær liten varan-art som oppdrettes i økende antall. Lett å holde og føre.	På den lille (10-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Yemenkameleon	<i>Chamaeleo calypttratus</i>	En av de to mest lettholdte kameleonartene. Selv om artens behov lett kan oppfylles med moderne teknisk utstyr som i dag tilbys i handelen, stiller arten forholdsvis store krav til eierens erfaring og kunnskaper. Avles i stort omfang.	På den store (30-arters) listen	B Artens behov kan lett oppfylles av kyndige dyreholdere, men arten frarådes for alminnelig salg. Den bør kunne tilbys på bestilling.

Kranset gekko	<i>Rhacodactylus ciliatus</i>	Tiltross for at den er ganske ny i hobbyholdet (etter 1994) er arten i dag en av de vanligste og mest etterspurte gekko-artene i verden. Alle eksemplarer i handelen stammer fra oppdrett, da eksport fra opprinnelseslandet Ny Caledonia har vært forbudt i mange år. Lett å holde og føre.	På den store (30-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Panterkameleon	<i>Furcifer (Chamaeleo) pardalis</i>	En av de to mest lettholdte kameleonartene. Selv om artens behov lett kan oppfylles med moderne teknisk utstyr som i dag tilbys i handelen, stiller arten forholdsvis store krav til eierens erfaring og kunnskaper. Avles i stort omfang, også i Norge.	På den store (30-arters) listen	B Artens behov kan lett oppfylles av kyndige dyreholdere, men den frarådes for alminnelig salg. Arten bør kunne tilbys på bestilling.
Grønn iguan	<i>Iguana iguana</i>	Populært hobbydyr, men vokser hurtig, blir stor (150 cm eller mer) og kan være aggressiv. Pga dens søte fremtoning som liten er den utsatt for impuls kjøp. Dårlig forberedte eiere kan lett få store problemer å hankses med. Arten er for øvrig lett å holde og føre i fangenskap, og kan bli svært tam og tillitsfull.	Egnet for voksne, erfarne reptileiere ¹	C Arten bør ikke tillates i alminnelig salg på grunn av den store størrelsen. Vi vil imidlertid anbefale at det vurderes å gi dispensasjoner for hold til individuelle søkere som kan dokumentere kunnskap og muligheter til å holde arten.
Vannagam	<i>Physignathus cocincinus</i>	Vakker og populær art med mange likhetstrekk med den grønne iguanen. Blir imidlertid vesentlig mindre (60-90 cm) og ikke så aggressiv som den. Et godt alternativ til grønn iguan. Lett å holde og føre, men krever god plass.	Plasskrevende, men lett å holde ¹	B Artens behov kan lett oppfylles av kyndige dyreholdere, men den frarådes for alminnelig salg. Arten bør kunne tilbys på bestilling.
SKILPADDER:				
Gresk landskilpadde	<i>Testudo hermanni</i>	Den kanskje vanligste skilpaddearten i Norge, pga innvilgede dispensasjoner fra Mattilsynet. Likevel ingen lettholdt reptilart, fremfor alt pga behovet for dvale, som kan være vanskelig å oppfylle for mindre erfarne dyreholdere. Arten stiller forholdsvis store krav til eierens erfaring og kunnskaper.	På den store (30-arters) listen	C Arten bør ikke tillates i alminnelig salg, på grunn av behovet for dvale, som kan være vanskelig å oppfylle for uerfarne dyreholdere. Vi vil imidlertid anbefale at det vurderes fortsatt å gi dispensasjoner for hold til individuelle søkere som kan dokumentere kunnskaper om reptilhold og skilpadders behov. Dispensasjon på

				grunnlag av allergier mot andre dyr bør ikke lengre gis.
Leopardskilpadde	<i>Geochelone pardalis</i>	Robust og lettholdt art som oppdrettes i stadig større antall. Krever mye plass som voksen, men vokser forholdsvis sakte. Går ikke i dvale.	På den store (30-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Kinesisk trekjølskilpadde	<i>Chinemys reevesi</i>	Populær og lettholdt vannskilpadde. Takket være kommersielt tilgjengelig spesialfôr er fôring i dag ikke noe problem. Oppdrettes i stort antall.	På den store (30-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Røddøret terrapin	<i>Trachemys scripta (Pseudemys scripta)</i>	Verdens mest solgte sumpskilpadde gjennom mange tiår. Selges som små og søte, men vokser hurtig og blir langt mindre attraktive som voksne (25-30 cm). Blir ofte et problem for uforberedte eiere som velger å sette skilpadden ut i tilfeldige dammer og vassdrag. Selv om arten knapt har noen mulighet for å etablere seg i vill tilstand i Norge, vil utsettingen utgjøre et dyrevelferdsproblem.	Uønsket pga forvillingsfare, avhendingsproblem for store, elder eksemplarer ¹	C Arten bør ikke tillates i alminnelig salg på grunn av at erfaringen viser at mange ender opp som et avhendingsproblem for uforberedte eiere. Vi vil imidlertid – under forutsetning av at Direktoratet for naturforvaltning kan akseptere det - anbefale at det vurderes å gi dispensasjoner for hold til individuelle søkere som kan dokumentere kunnskaper om reptilhold og skilpadders behov. Det kan redusere omfanget av illegal innførsel og omsetning av denne arten.
Russisk steppeskilpadde	<i>Testudo horsfieldii</i>	Forholdsvis vanlig skilpaddeart i Norge, pga innvilgede dispensasjoner fra Mattilsynet. Likevel ingen lettholdt reptilart, fremfor alt pga behovet for dvale, som kan være vanskelig å oppfylle for mindre erfarne dyreholdere. Arten stiller forholdsvis store krav til eierens erfaring og kunnskaper.	Frarådes pga beskjedent oppdrett i fangenskap ¹	C Arten bør ikke tillates i alminnelig salg, på grunn av behovet for dvale, som kan være vanskelig å oppfylle for uerfarne dyreholdere. Vi vil imidlertid anbefale at det vurderes fortsatt å gi dispensasjoner for hold til individuelle søkere som kan dokumentere kunnskaper om reptilhold og skilpadders behov. Dispensasjon på grunnlag av allergier mot andre dyr bør ikke lengre gis.
AMFIBIER:				

Argentinsk hornfrosk	<i>Ceratophrys ornata</i>	Populær art som oppdrettes i stort omfang. Lett å holde og føre.	På den store (30-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Klofrosk	<i>Xenopus laevis</i>	Populær art som oppdrettes i stort omfang, fremfor alt for anvendelse som laboratoriedyr. Stammer i handelen har vært holdt i fangenskap i så mange generasjoner og er så endret i forhold til sitt ville opphav at de må kunne regnes som domestiserte. Lett å holde og føre. Glimrende akvarieart.	På den store (30-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Orientalsk klokkefrosk	<i>Bombina orientalis</i>	Populær art som oppdrettes i stort omfang. Lett å holde og føre.	På den store (30-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Whites trefrosk	<i>Litoria caerulea</i>	Populær art som oppdrettes i stort omfang. Lett å holde og føre.	På den store (30-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Rødbuket salamander	<i>Cynops pyrrhogaster</i>	Populær art som oppdrettes i stort omfang. Lett å holde og føre. Glimrende akvarieart.	På den store (30-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Melkefrosk	<i>Trachycephalus resinifictrix</i>	Populær art som oppdrettes i stort omfang. Lett å holde og føre.	På den lille (10-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Trefarget dvergfrosk	<i>Epipedobates tricolor</i>	Populær art som oppdrettes i stort omfang. Lett å holde og føre. I naturen skiller den ut et sekret i huden som er giftig, også for mennesker. Giften er imidlertid et resultat av den naturlige føden, og utvikles ikke på eksemplarer i fangenskap.	På den store (30-arters) listen	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.

Ildsalamander	<i>Salamandra salamandra</i>	Populær og fargerik landlevende salamander med opprinnelse fra Sør- og Mellom-Europa. Har et teoretisk potensial for å overleve i mildere strøk av Norge. Lett å holde og føre, men trives ikke ved temperaturer vesentlig over 20 °C.	På den store (30-arters) listen	C Arten bør ikke tillates i alminnelig salg, før en eventuell nærmere vurdering av dens mulighet til å overleve i norsk natur. Vi vil imidlertid – under forutsetning av at Direktoratet for naturforvaltning kan akseptere det - anbefale at det vurderes å gi dispensasjoner for hold til individuelle søkere som kan dokumentere kunnskaper om amfibiehold og forståelse av forvillingsproblematikken.
HAREDYR:				
Tamkanin	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	Arten har vært holdt i fangenskap siden romertiden, og anses å ha blitt aktivt domestisert siden middelalderen. De fleste av de minst 170 ulike avlsformene som finnes i dag har begrenset likhet med det ville opphavet, både i utseende og atferd. Det er overveiende dvergformer som omsettes gjennom zoohandelen, mens andre avlsformer er tilgjengelige fra private oppdrettere. Et stort utvalg av bur, rekvisita og fôr for kaninhold er tilgjengelig gjennom faghandelen.	—	A Takknemlig hobbydyr, som har lange tradisjoner for hold i Norge, og hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
GNAGERE:				
Chinchilla	<i>Chinchilla laniger</i>	Arten ble opprinnelig oppdrettet for pelsens del, men har i de senere årene blitt stadig mer etterspurt som selskapsdyr. I Norge har arten vært vanlig i zoohandelen siden 1980-tallet. Stammene som finnes i fangenskap i dag antas alle å stamme fra 12 ville eksemplarer som ble innsamlet i Chile i 1923 av amerikaneren M. Chapman. Det finnes mange ulike avlsformer/fargevarianter. Et stort utvalg av bur, rekvisita og fôr for chinchillahold er tilgjengelig gjennom faghandelen.	—	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.

Marsvin	<i>Cavia porcellus</i>	<i>Cavia porcellus</i> (Linnaeus, 1758) antas å være en domestisert art uten ville bestander. Opphavet er sannsynligvis <i>Cavia tschudii</i> Fitzinger, 1867. Marsvinet har vært en viktig matkilde i Peru siden før Inkatiden, og domestiseringen kan ha begynt allerede for 7000 år siden. Marsvinet kom til Europa på 1500-tallet og har siden blitt en viktig art både som laboratoriedyr og selskapsdyr. Det finnes mange ulike avlsformer/fargevarianter. Et stort utvalg av bur, rekvisita og fôr for marsvinhold er tilgjengelig gjennom faghandelen.	—	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Gullhamster	<i>Mesocricetus auratus</i>	Arten har blitt holdt og oppdrettet som laboratorie- og hobbydyr siden 30-tallet. Alle stammer i hobbydyrholdet i dag anses å stamme fra en enkelt familiegruppe som ble innsamlet i Syria i 1930 av I. Aharoni. Arten har nå vært holdt i fangenskap i så mange generasjoner og er så endret i forhold til sitt ville opphav at den må kunne regnes som domestisert. Det finnes mange ulike avlsformer/fargevarianter. Et stort utvalg av bur, rekvisita og fôr for hamsterhold er tilgjengelig gjennom faghandelen.	—	A Takknemlig hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Campells (stripet) dverghamster	<i>Phodopus campellii</i> ,	Dverghamstrene i slekten <i>Phodopus</i> ble alle introdusert på det europeiske hobbydyrmarkedet på 1970-tallet. De er overveiende mer aktive og mer interessante å observere enn hva gullhamsteren er. Det ble hurtig utviklet mange avlsformer/fargevarianter så vel som artshybrider. De regnes i dag ofte som mer interessante selskapsdyr enn gullhamsteren, pga det høyere aktivitetsnivået, men de passer av samme grunn dårligere til å bli håndtert. De er mer sosiale enn gullhamsteren og sloss sjelden med artsfrender. Erfaring tilsier at dverghamstre trives godt	—	A Takknemlige hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Roborovski dverghamster	<i>Phodopus roborovskii</i>			
Russisk (sibirsk/vinterhvit) dverghamster	<i>Phodopus sungorus</i>			
Dverghamster krysning	<i>Phodopus campellii x sungorus</i>			

		under betingelser som kan tilbys dem i fangenskap. Et stort utvalg av bur, rekvisita og fôr for hamsterhold er tilgjengelig gjennom faghandelen.		
Kinesisk hamster	<i>Cricetulus griseus</i>	Arten har blitt holdt som laboratoriedyr siden 1949, og i de senere tiårene også som selskapsdyr. Det finnes mange ulike avlsformer/fargevarianter. Et stort utvalg av bur, rekvisita og fôr for hamsterhold er tilgjengelig gjennom faghandelen.	—	A Takknemlige hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Domestisert rotte	<i>Rattus norvegicus</i>	Tamrotten har formodentlig sitt opphav fra avl som byttedyr i dyrekamper (England: "Rat baiting") på 1700/1800-tallet. Arten har siden blitt et viktig laboratoriedyr og, fra slutten av 1800-tallet, også selskapsdyr. Det finnes i dag et stort antall avlsformer/fargevarianter som overveiende har begrenset likhet med det ville opphavet, både i utseende og atferd. Et stort utvalg av bur, rekvisita og fôr for rottehold er tilgjengelig gjennom faghandelen.	—	A Takknemlige hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Domestisert mus	<i>Mus musculus</i>	Tammusen har blitt holdt som selskapsdyr i Europa siden 1600-tallet, da den første gang ble innført fra Japan. Er i dag viktig både som laboratoriedyr og selskapsdyr. Det finnes i dag et stort antall avlsformer/fargevarianter som overveiende har begrenset likhet med det ville opphavet, både i utseende og atferd. Et stort utvalg av bur, rekvisita og fôr for musehold er tilgjengelig gjennom faghandelen.	—	A Takknemlige hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
Ørkenrotte	<i>Meriones unguiculatus</i>	Alle ørkenrotter i hobbydyrhold i dag antas å stamme fra en gruppe av dyr som ble innført til USA i 1954. I Europa har arten blitt holdt siden midten av 60-tallet. Det finnes mange ulike avlsformer/fargevarianter. Et stort utvalg av bur, rekvisita og fôr for ørkenrottehold er tilgjengelig gjennom faghandelen.	—	A Takknemlige hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.

Degus	<i>Octodon degus.</i>	Degusen ble først innført til USA som laboratoriedyr, fremfor alt for studier av diabetes. Den ble snart populær også som selskapsdyr, men til å begynne med i liten grad gjennom zoohandelen. Også i Norge ble den først innført av private dyreholdere, og det var først da den allerede var vel etablert i norsk hobbyhold at den dukket opp i zoohandelen. Et stort utvalg av bur, rekvisita og fôr for degushold er tilgjengelig gjennom faghandelen.	—	A Takknemlige hobbydyr, hvis krav er lette å oppfylle i fangenskap. Anbefales for alminnelig salg.
--------------	-----------------------	--	---	--

¹ Merk at dette er NZBs tolkning av de kommentarene NHF har gitt på side 10 i sitt dokument "Hold av herptiler i Norge" (august 2008).